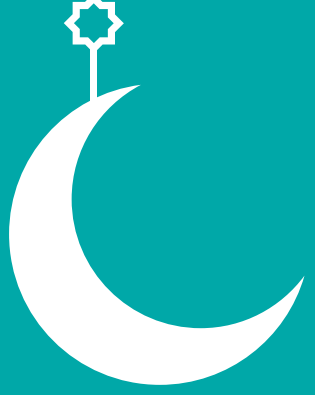
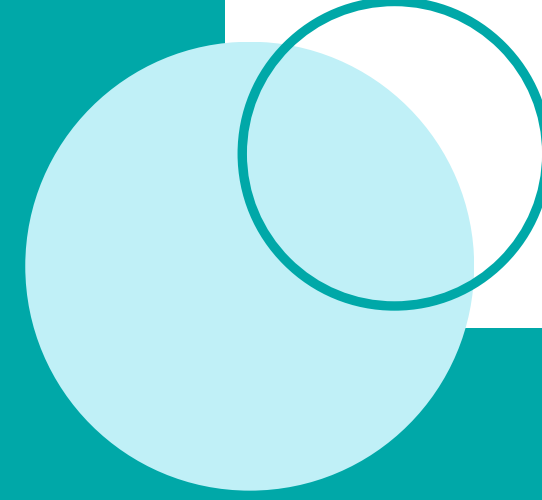

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

FIKİH OKUMALARI

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SUNUDA NELER VAR?

Ünite konu başlığı

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

1. YİYECEK VE İÇECEKLER

1.2. Yiyecek ve İçeceklerde Helaller - Haramlar

İslam'da temel ilke “eşyada aslolanın mübah olmasıdır.” Bu kural yiyecek ve içecekler için de geçerlidir. Bu sebeple fıkhıta helaller değil haramlar sıralanır. Kur'an genel nitelikli ölçülerle yetinmemiş, yenilip içilmesi haram olan bazı maddeleri özel olarak saymıştır. Bunlar da bitkisel ve hayvansal kökenli olmak üzere ikiye ayrılır.

Görsel 5.1: İslam insana sağlıklı beslenmesi için temiz ve helal gıda tüketmesini öğretir.

Ünite sayısı
ve adı

Hazırlayan
yayınevi
logosu

Ünite konu içeriği

5

Sayfa numarası

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

1. YİYECEK VE İÇECEKLER

1.1. Beslenmede İslamî Ölçüler

1.2. Yiyecek ve İçeceklerde Helaller - Haramlar

2. ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

3. GİYİM VE TESETTÜR

4. SANAT, SPOR VE EĞLENCE

4.1. Resim

4.2. Spor

4.3. Müzik

4.4. Oyun ve Eğlence

5. İSLAM'DA MÜLKİYET VE İKTİSADIN TEMEL ESASLARI

6. MEŞRU MAL EDİNME YOLLARI

7. HAKSIZ KAZANÇ

7.1. Hırsızlık

7.2. Gasp

7.3. Faiz

7.4. Kumar

7.5. Rüşvet

7.6. Hile

7.7. Karaborsacılık

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

1. YİYECEK VE İÇECEKLER

1.1. Beslenmede İslamî Ölçüler

İslam; insanın yaratılıştan getirdiği fıtratı bozmadan, bu dünyada huzurlu ve mutlu bir hayat sürdürüp ahirette de huzura kavuşmasını ister. İslam'da besinler ve diğer tüm varlıklar konusunda temel ilke -aksine bir hüküm bulunmadığı sürece- mübahlık/serbestliktir.

- Yüce Allah Kur'an'da göklerde ve yerde ne varsa hepsini insan için yaratıp onun hizmetine sunduğunu bildirmektedir.
- Kur'an'da iyi ve temiz şeyler (tayyibât) helal; pis (necis) ve kötü (habâis) şeyler haram kılınmıştır.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

1. YİYECEK VE İÇECEKLER

1.2. Yiyecek ve İçeceklerde Helaller - Haramlar

İslam'da temel ilke “eşyada aslolanın mübah olmasıdır.” Bu kural yiyecek ve içecekler için de geçerlidir. Bu sebeple fıkhıta helaller değil haramlar sıralanır. Kur'an genel nitelikli ölçülerle yetinmemiş, yenilip içilmesi haram olan bazı maddeleri özel olarak saymıştır. Bunlar da bitkisel ve hayvansal kökenli olmak üzere ikiye ayrılır.

Görsel 5.1: İslam insana sağlıklı beslenmesi için temiz ve helal gıda tüketmesini öğretir.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

2. ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

SİGARA

Zararlı alışkanlıkların en yaygını ve üzerinde en çok konuşulani sigara alışkanlığıdır. Sigara içmenin fikhî hükmü; başta zarar, israf ve nafaka yükümlülüğü olmak üzere çeşitli açılardan ele alınmaktadır.

UYUŞTURUCU MADDELER

İslam dini sarhoşluk veren maddeleri ve uyuşturucu madde kullanımını kesin bir şekilde yasaklamıştır. İslam âlimleri, Kur'an'da içkinin yasak olduğu ile ilgili ayete dayanarak sarhoşluk veren, insanın aklî ve ruhî dengesini bozan bütün katı ve sıvı maddelerin yasak olduğu sonucuna varmışlardır.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

3. GİYİM VE TESETTÜR

Giyinme ve örtünme canlılar içerisinde insanoğluna özgü bir davranıştır. Örtünme konusu farklı din ve kültürlerin, moda, dış etki vb. değişik sebeplerin sonucu farklı ölçü ve anlayışlara sahip olmuştur.

Hız. Peygamber'in sünnetinde de örtünmenin dini ve ahlaki yönü sürekli vurgulanmış, giyim ve kuşamda sadelik, doğallık ve temizlik tavsiye edilmiştir. Elbisenin içini göstermemesi ve vücudun hatlarını belli etmemesi üzerinde durulmuş, cinsler arası farklılık ve diğer din mensuplarına benzememek ilke olarak benimsenmiştir.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

4. SANAT, SPOR VE EĞLENCE

Görsel 5.2: İslam'da tabiat güzelliklerinin resminin yapılması uygundur.

İslam'ın öğretileri tevhit ilkesine dayanır. Genel anlamda sanat ve eğlenceye bakışta da bu ilke hâkimdir. İnsanın fitri bir ihtiyacı olan sanat, spor, müzik ve eğlence, İslam'da olması gereken yerde ve olması gereken sınırlarıyla kabul edilmiştir.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

4. SANAT, SPOR VE EĞLENCE

4.1. Resim

Fıkıhta resim ve heykele genelde mesafeli durulmuş, ancak belli şartlarla onay verilmiştir:

- Ebru, tezhip, çinicilik, halı dokumacılığı gibi soyut resimler ittifakla mübahtır.
- Cansız doğal nesnelerin; ağaçların, dağların, yıldızların ve diğer tabiat güzelliklerinin resminin yapılmasında sakınca yoktur.
- İbadet etmek veya kutsamak için resim ve heykel yapmak ittifakla haramdır.
- Resim bulunan yerde namaz kılmak mekruhtur.

İslam âlimleri resim ve heykel yasağında tevhid inancını şirkten arındırma amacı güdüldüğünü belirtmişlerdir.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

4. SANAT, SPOR VE EĞLENCE

4.2. Spor

Hız. Peygamber, insanı geliştirici, yetiştirici nitelikli bazı oyun ve spor çeşitlerini tavsiye etmiştir:

“Çocuklarınıza ok atmayı, ata binmeyi ve yüzmeyi öğretiniz.”

(Tayalisi, Sünen, 2096.)

İslam'ın spor ve eğlenceyi aslen mübah; kumara, lüks ve israfa, başkalarının haklarının zayi olmasına sebep olan spor ve eğlence türlerini de haram kılmıştır.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

4. SANAT, SPOR VE EĞLENCE

4.3. Müzik

Müziğin fıkhi hükmü İslam bilginleri tarafından etraflıca tartışılmış ve hakkında lehte ve aleyhte çok sayıda görüş ileri sürülmüştür. Müziğin hükmü konusundaki görüşler incelendiğinde İslam âlimlerinin konu hakkında bir fikir birliğine sahip olmadıkları anlaşılmaktadır.

İslam dini insanın maddi ve manevi, estetik ihtiyaç ve arzularını meşruiyet çerçevesinde karşılamasını mübah görmüştür.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

4. SANAT, SPOR VE EĞLENCE

4.4. Oyun ve Eğlence

İslam'a göre oyun ve eğlencenin insanlık onur ve haysiyetine yakışacak nitelikte olması gerekir. Ayrıca eğlenme ve dinlenme ihtiyacı, temel inanç ve ibadet ilkelerine aykırı olmamalıdır. Buna göre insanın dinlenme ve eğlenme ihtiyacı, temel inanç ve ahlak ilkelerine ters düşmeyecek bir biçimde olmalıdır.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

5. İSLAM'DA MÜLKİYET VE İKTİSADIN TEMEL ESASLARI

İnsanların yeme, içme, giyinme, barınma, seyahat ve benzeri günlük ihtiyaçları için yararlandıkları meşru nitelikli her şey fıkıhta mal kapsamında değerlendirilmiştir.

İslam'a göre kâinatın ve dolayısıyla kâinattaki bütün varlıkların tek sahibi Allah'tır. Allah varlıkları insan için yaratmış ve onun hizmetine sunmuştur. İslam dini helal yoldan elde edilen kazancı teşvik eder:

“Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir şey yemiş değildir.”

(Buhârî, “Büyü”, 15.)

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

6. MEŞRU MAL EDİNME YOLLARI

İslam'da kazanma, mal mülk edinme tıpkı ilim gibi farz telakki edilmiştir. Kişinin kimseye muhtaç olmadan hayatını sürdürebilmesi, çoluk çocuğunun nafakasını temin etmek maksadıyla meşru yoldan çalışıp kazanması kutsal ve değerli bir davranış olarak görülmüştür. İslam dini hırsızlık, gasp, faiz, kumar, rüşvet gibi kazanç yollarını yasaklamıştır. İslam'da asli ve tabii kazanç yolu emektir.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

7. Haksız Kazanç

7.1. Hırsızlık

Bir malı korunmuş olduğu yerden gizlice almaya “hırsızlık” denir. Hırsızlık Kur’an’da yasaklanmış, insanların mallarına haksızca tecavüz edip mal güvenliğini tehlikeye atanlara son derece ağır ceza takdir edilmiştir. Hırsızın çaldığı mal ve malın sahibine verdiği zarar ödetilir ve ayrıca hırsız cezalandırılır.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

7. Haksız Kazanç

7.2. Gasp

İslam'ın koruduğu ve dokunulmaz saydığı mülkiyet hakkına karşı işlenen haksız fiillerden biri de gasptir. Gasp, başkasına ait bir malı zor kullanarak alma demektir. Bu yönüyle hırsızlıktan ayrılır. Gasp bilerek yapılan günah bir fiildir ve cezalandırılma sebebidir.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

7. Haksız Kazanç

7.3. Faiz

Hizmet ve emek karşılığı olmaksızın paranın kullanılmasına karşılık olarak elde edilen ve dinen yasal olmayan her çeşit kazanca faiz denir.

Faiz Kur'an-ı Kerim'de ayrıntılı şekilde işlenmiş ve kesin olarak yasaklanmıştır:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun, faizden kalan alacaklarınızı terk edin. Eğer inanmış kişilerseniz (böyle yaparsınız).”

(Bakara suresi, 278. ayet.)

“Böyle yapmazsanız bilin ki; Allah ve Elçisi tarafından bir savaşla yüz yüze gelirsiniz. Eğer tevbe ederseniz ana mallarınız sizindir. Böylece ne haksızlık edersiniz ne de haksızlığa uğrarsınız.”

(Bakara suresi, 279. ayet.)

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

7. Haksız Kazanç

7.4. Kumar

Kur'an'da kumar kesin olarak yasaklanmıştır. Yüce Allah Maide suresinde şöyle buyurmuştur:

“Ey İman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar) fal ve şans okları şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz.

(Maide suresi, 90. ayet.)

İslam'da meşru mal kazanma yöntemi karşılıklı rızaya dayalı ticarettir. Kumarda ise asıl olan malda ticaret değil şanstır; mal bahse alet edilmekte, şansa bel bağlanmaktadır. Günümüzde yaygın olarak başvurulanan piyango, loto, toto, iddia, at yarışı vb. şans oyunları dinî açıdan değerlendirildiğinde kumar kapsamına girer.

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

7. Haksız Kazanç

7.5. Rüşvet

Haram mal edinme yollarından biri de rüşvettir. Rüşvet; başkasına ait bir hakkın iptali veya bir haksızlığın elde edilmesi için yetkililere verilen mala denir. Rüşvet, kişiler için olduğu kadar toplumlar için de kötü sonuçlar doğurur. Rüşvetin yaygın olduğu yerde, haksızlık çoğalır. Emniyet ve güven kalkar. Sosyal düzen bozulur. Bunun için Peygamberimiz: “*Rüşvet alan da veren de cehennemdedir.*” buyurmuştur.

(Ebu Davud, Akdiye, 4.)

5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

7. Haksız Kazanç

7.6. Hile

Kur'an'da batıl yolla mal transfer yöntemlerinin başında ölçü ve tartıda hile yapmak, hırsızlık, rüşvet, gasp, kumar, din istismarı ve faizcilik sayılır. Ölçü ve tartıya dikkat edilmesinin gerekliliği konusunda çok sayıda ayet vardır. Bu ayetlerden bir kaçı şöyledir:

“Ölçtüğünüz zaman ölçüyü tam tutun ve dosdoğru bir tartıyla tartın; bunu yapmanız, daha hayırlıdır ve sonuç bakımından daha güzeldir.”

(İsra suresi, 35. ayet.)

“Ölçüyü ve tartıyı doğru olarak yapın.”

(Enam suresi, 152. ayet.)

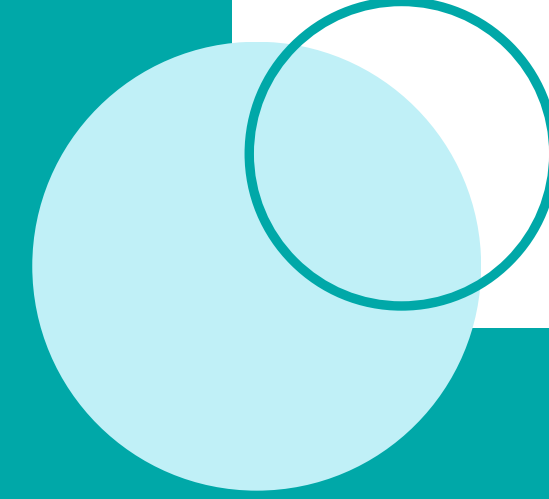
5. ÜNİTE GÜNLÜK HAYAT VE İKTİSAT

7. Haksız Kazanç

7.7. Karaborsacılık

Karaborsacılık fıkıh ilminde ihtikar kavramı ile ifade edilir. İhtikar; yiyecek maddeleri satın alıp, fiyatları yükselsin diye saklamak demektir. Karaborsacılık, haksız bir kazanç yoludur. Dürüstlük ve ahlaki değerlerle bağdaşmayan, din kardeşliği anlayışına ters düşen karaborsacılık ve vurgunculuk, Müslümana asla yakışmayan çirkin bir iş, kötü bir davranıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Kapak ve sunum tasarım bileşenleri:

Canva bileşenler kütüphanesi, <https://www.canva.com/>, (Erişim Tarihi: 19.10.2023).

Görsel 5.1: Canva bileşenler kütüphanesi, <https://www.canva.com/>, (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

Görsel 5.2: Canva bileşenler kütüphanesi, <https://www.canva.com/>, (Erişim Tarihi: 12.11.2023).